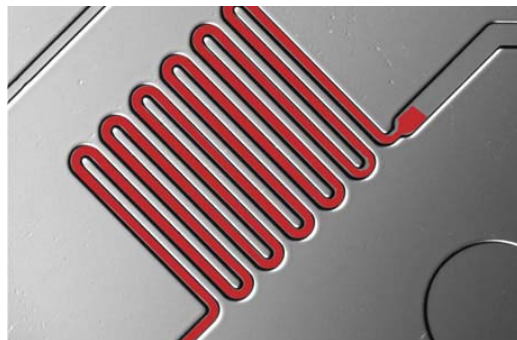

Vysokoučinná kapalinová chromatografie

Trendy a novinky v HPLC

Josef Cvačka, 28. 11. 2023

Chromatografie na čípech

CHROMATOGRAFIE NA ČIPECH

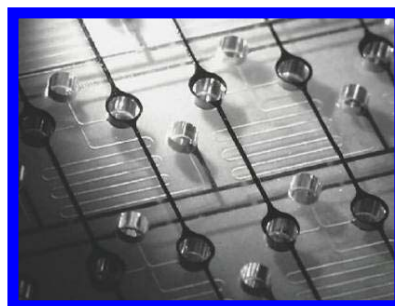
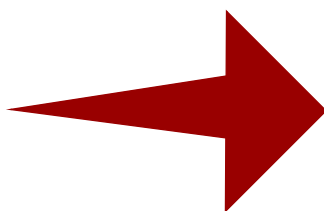
Miniaturizace separačních systémů

Mikrofluidní čipy

Mikrofabrikace

Chromatografické mikrofluidní čipy s MS detekcí

Praktické využití čipové technologie

Miniaturizace separačních systémů

Proč miniaturizace ?

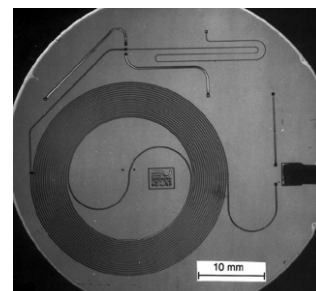
snížení objemu vzorku – velmi důležité např. u klinických vzorků (mozkomíšni mok, časté odběry u diabetiků apod.)

zkrácení doby analýzy – velmi rychlá diagnostika, větší množství analýz za časovou jednotku

další důvody: zmenšení instrumentace, snížení spotřeby činidel, rozpouštědel, snížení spotřeby elektrické energie, výroba přenosných přístrojů, finanční důvody

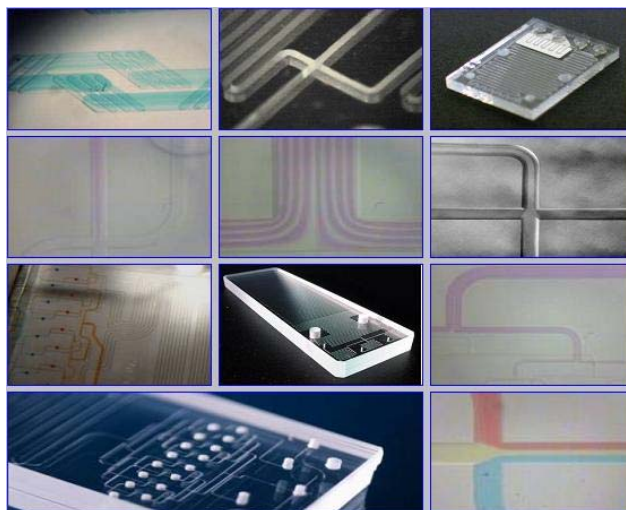
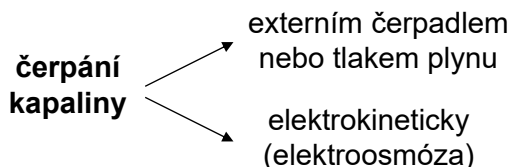
Laboratoř na čipu (lab on a chip)

zařízení, která integrují různé analytické procesy na jediném čipu o rozměrech několika mm² až cm². Čipy obsahují mikrofluidní kanály, směšovače, ventily, pumpy, dávkovací zařízení a pod. Jedním z prvních zařízení byl plynový chromatograf (Terry, 1975).

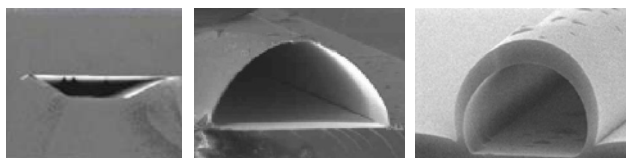
Mikrofluidní čipy

Mikrofluidika – věda, která se zabývá chováním a možnostmi manipulace mikrolitrových objemů vzorku. Vznikla před cca 20 lety s vývojem inkoustových tiskáren.

rozměry kanálků – průměr – mikrometry, délka - centimetry

materiály – sklo, plasty, křemík, diamant apod.

různé tvary mikrofluidních kanálů, průměr ~ 5 um

Mikrofabrikace

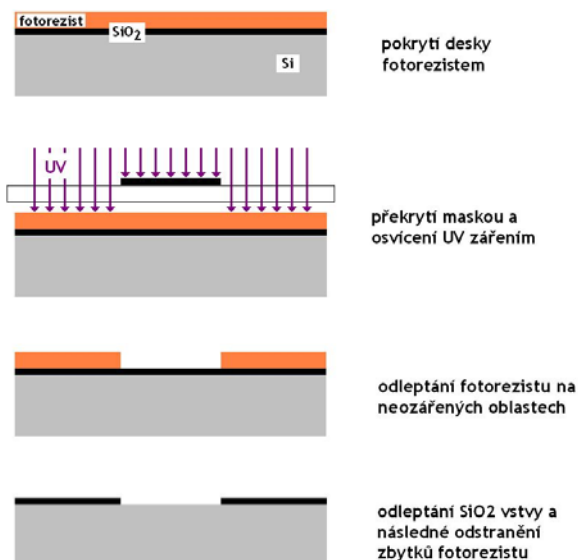
Mikrofabrikace – výroba struktur s rozměry v řádech mikrometrů. technologiemi převzatými z počítačového průmyslu

Fotolitografie: technika přenosu vzoru na povrch substrátu, nejčastěji křemík (možno i na sklo, kov atd)

Křemíková deska pokrytá vrstvou oxidu křemičitého se ovrství tzv. fotorezistem. Ten se působením UV světla vytvrdí. Následnými chemickými procesy se postupně odmyje nevytvrzený fotorezist, odleptá se vrstva SiO_2 v přístupných oblastech (HF), a odstraní se zbytky fotorezistu (H_2SO_4)

FOTOLITOGRAFIE

Mikrofabrikace

Struktury na Si desce se mohou použít jako vzor pro otisk do plastu a výrobu mnoha replik. Lze použít lisování za tepla, případně přímou polymeraci na desce.

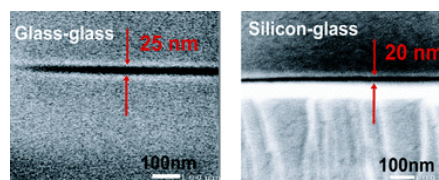
Uzavření kanálků

- spojení Si desky s vyleptanými nebo přenesenými strukturami s planární deskou

planární deska – sklo, polymer apod.

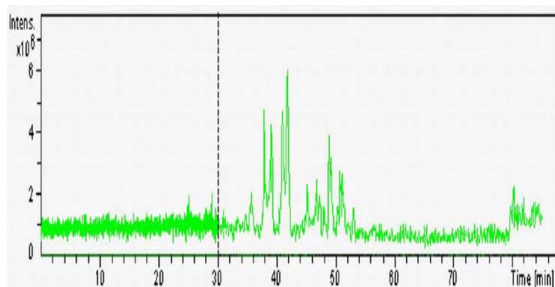
sklo-sklo nebo sklo-křemík lze spojit postupem zvaným "anodic bonding"

"SLEPENÍ ČIPU"

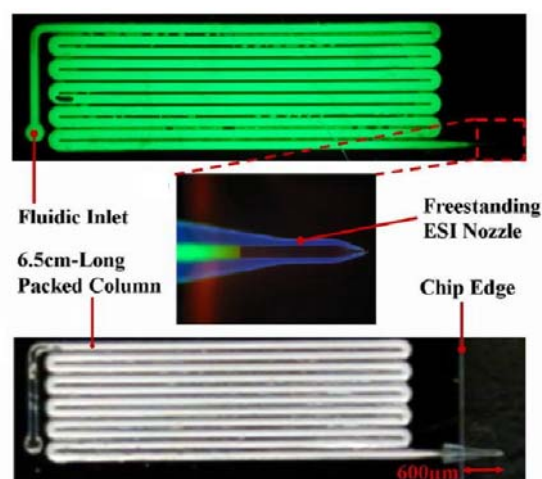

Chromatografické mikrofluidní čipy s MS detekcí

Separční kanál může být plněn sorbentem, případně monolitem. Mobilní fáze je čerpána externí pumpou (tlakem). Je možno využít i elektrokinetické čerpání fáze -> elektrochromatografické čipy.

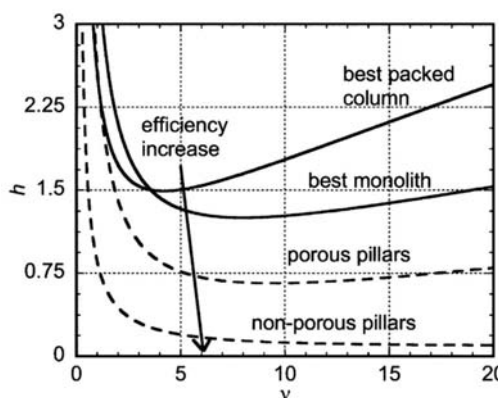

Chromatogram tryptického digestu cytochromu C separovaného na čipu s on-line MS detekcí.

LC-ESI/MS čip s integrovanou HPLC kolonou, fritou a nanoESI sprejovací tryskou. Kolona – 65 x 0.1 x 0.025 mm, plněná 5 μm C18.

Chromatografické mikrofluidní čipy s MS detekcí

$$H = A + \frac{B}{u} + C \cdot u$$

příspěvek vířivé difúze, souvisí s uniformitou kanálků ve stac. fázi

Simulace Van Deemterovy rovnice pro různé geometrie stacionární fáze v koloně. Nejnižší výškový ekvivalent se dosáhne pro pravidelné struktury dosažitelné mikrofabrikací, např. sloupky.

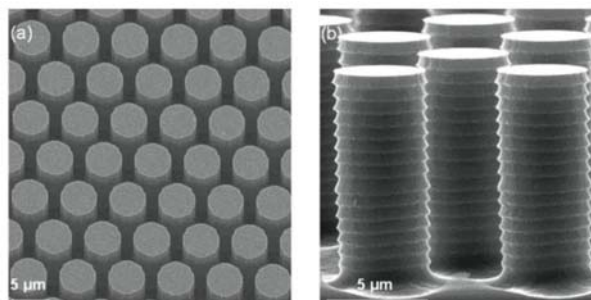

Fig. 2 (a) SEM image of the micromachined pillar array used by Eghbali *et al.* for on-chip reversed-phase LC; (b) SEM image of individual pillars with indentations caused by the Bosch® dry etching process. Image reproduced from ref. 18 with permission.

Praktické využití čipové technologie

Čip = mikrofabrikovaná chromatografická kolona

Kanály plněné 3-µm částicemi C18; mikrofabrikované struktury (hráze) na konci kanálů mají minimální mrtvý objem (13 pL)

Výhody: jednoduchá obsluha, minimální mrtvé objemy

Využití: analýza peptidů

cHiPLC column

Dokovací stanice pro 3 čipy.

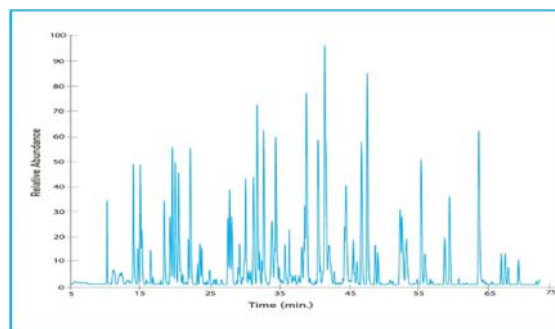

Figure 4. Separation of a BSA digest on a nano cHiPLC column of 15 cm x 75 µm, packed with ChromXP C18-CL 3 µm 300Å. Flowrate is 250 nL/min; gradient slope 0.5% Acetonitrile/min.

Praktické využití čipové technologie

- 150 µm ID Channel
- Sub-2-µm UPLC® Chemistries
- 10,000 psi Pressure Capability
- 1-7 pH Range
- Plug and Play Design
- Built-in eCord™
- Built-in Emitter
- Embedded Column Heater

Čip = mikrofabrikovaná chromatografická kolona pro UHPLC, spojovací kapilára a nanoelektrosprejer (keramický materiál)

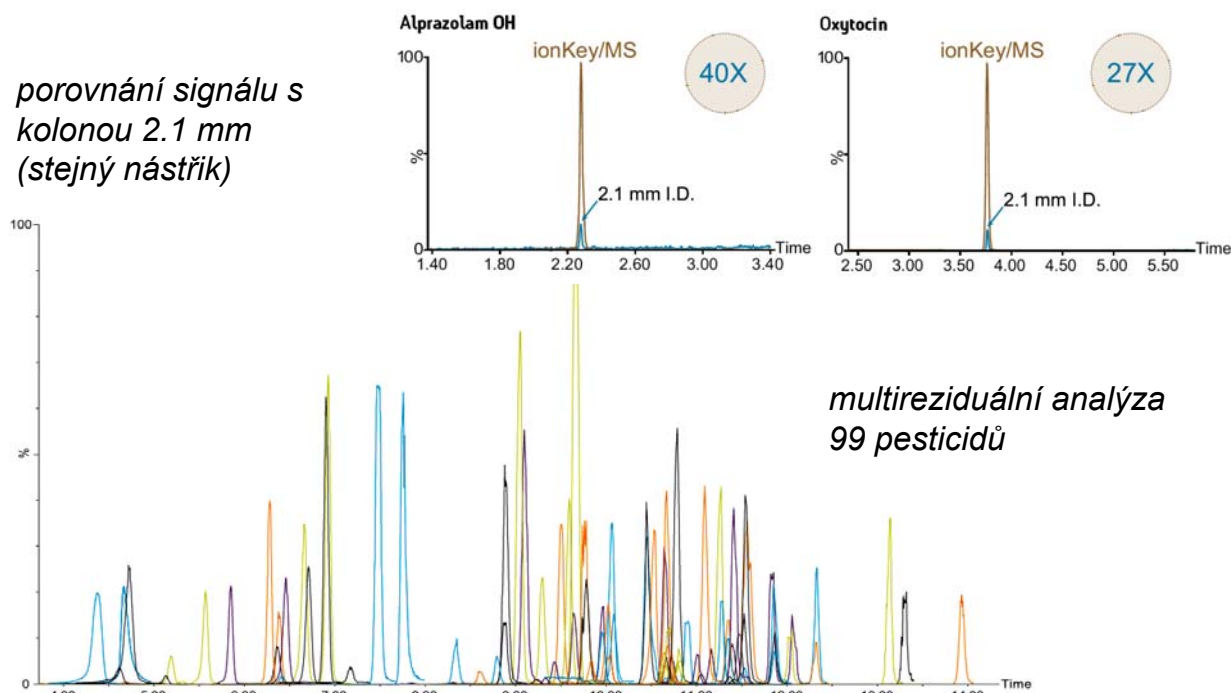
- vyšší citlivost (kanálek průměru 150 µm, sub-2 µm částice)
- jednoduché použití (netřeba spojovacích šroubení)
- analýza menších objemů vzorku
- snížení spotřeby rozpouštědel

Zdroj: Waters

Praktické využití čipové technologie

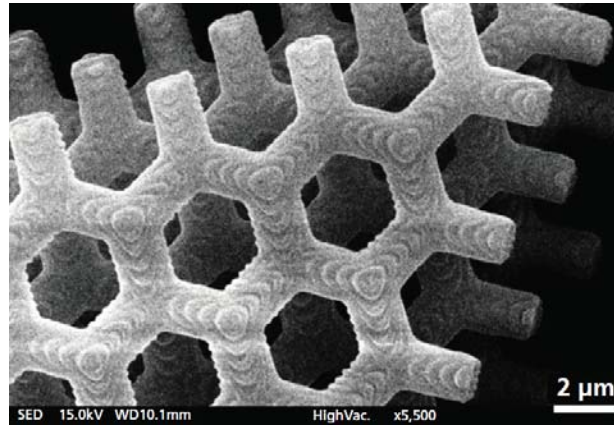
UHPLC: vysoká citlivost, vysoká píková kapacita

porovnání signálu s kolonou 2.1 mm (stejný nástřik)

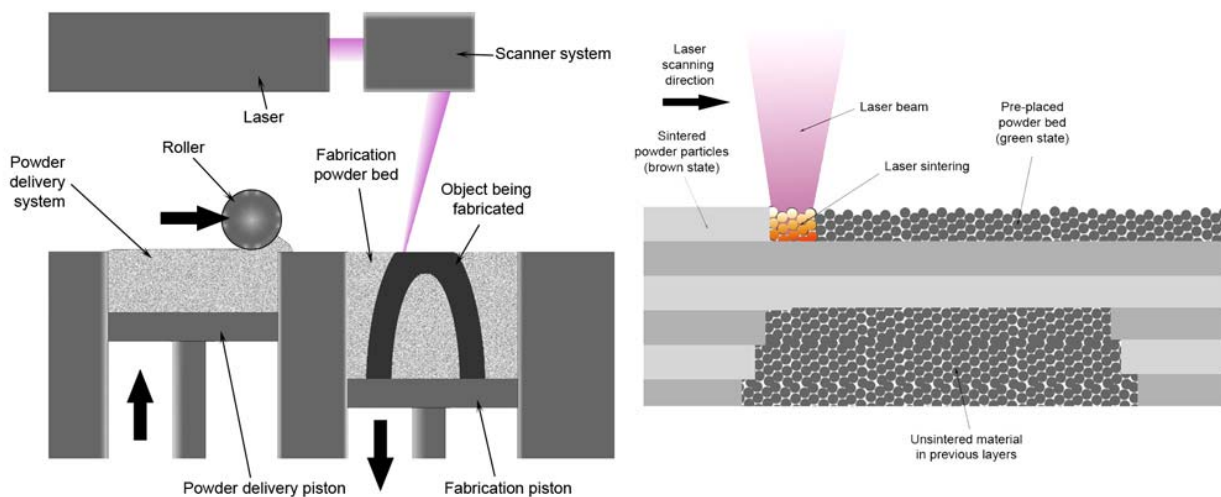
Zdroj: Waters

3D tisk v přípravě HPLC kolon

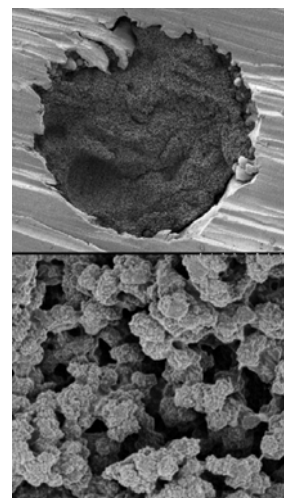
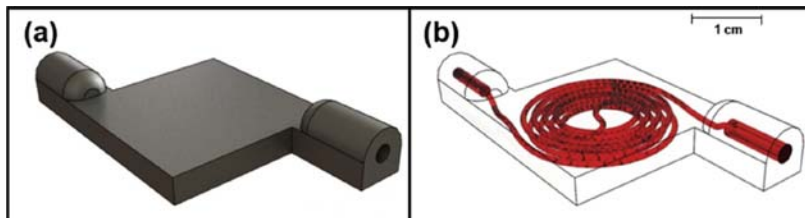
3D tisk kovů

- laserová technologie využívající kovy ve formě prášku. Vysoce výkonný laser selektivně spojuje částice prášku. Po dokončení díl prochází tepelným zpracováním.

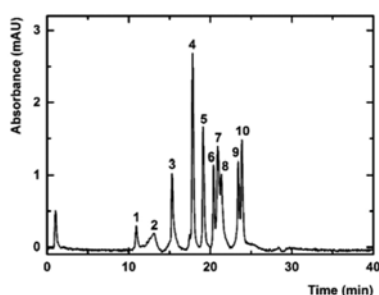

3D tisk kovové chromatografické kolony

- Kolona 600 mm x 1,0 mm ve formě spirálovitého kanálu v desce (čipu) z titanové slitiny (5 x 30 x 30 mm).
- Peltiérův článek pro chlazení/vyhřívání kolony

Monolitická stacionární fáze Poly(BuMA-co-EDMA)

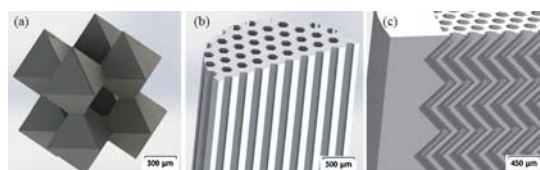
Separace proteinů

Fig. 7. Separation of intact proteins using $\Delta\phi = 0-0.40$ ACN with $t_c = 30$ min at a flow rate of 0.4 mL min^{-1} and a temperature of 44°C , UV detection was performed at 280 nm . Elution order is ribonuclease A (1), trypsin inhibitor (2), cytochrome C (3), lysozyme (4), trypsinogen (5), α -lactalbumin (6), transferrin (7), myoglobin (8), β -lactoglobulin A (9), β -lactoglobulin B (10).

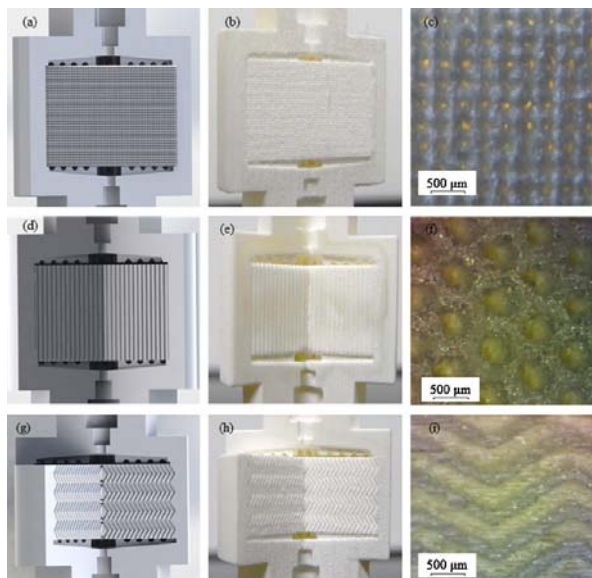
V. Gupta et al. / *Analytica Chimica Acta* 910 (2016) 84-94

3D tištění stacionární fáze

- Standardní plnění kolon suspenzí fáze není dokonalé (náhodné uspořádání částic náplně)
- 3D tisk nabízí zcela uniformní „naplnění“ kolony – eliminace vířivé difúze, vyšší účinnosti kolon
- zatím ve fázi vývoje
- Akrylonitrilbutadienstyren (ABS)
- Částice $200 \mu\text{m}$, kanály $300 \mu\text{m}$
- Kolony s objemem fáze $\sim 1 \text{ ml}$

Fig. 1. The three bed geometric designs: (a) simple cubic beads, (b) straight channels, (c) herringbone channels.

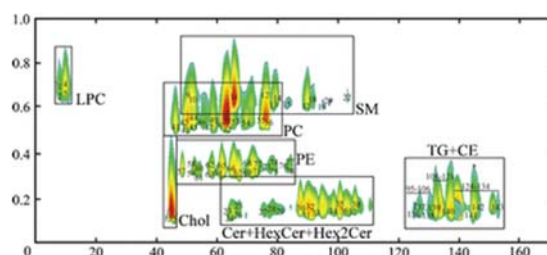

- menší struktury lze vyrobit technologií dvoufotonové fotopolymerace

C. Fee et al. / *J. Chromatogr. A* 1333 (2014) 18-24

Dvourozměrné HPLC separace

Holcapek et al., *Anal. Bioanal. Chem.*, 2015, 407, 5033

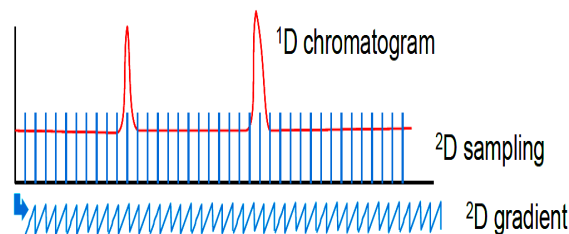
Dvourozměrná HPLC

Dvourozměrná HPLC: Separační systém, ve kterém jsou frakce z první kolony dávkovány na druhou kolonu s použitím dávkovacích smyček a prepínacích ventilů. Hlavním cílem je zvýšení počtu separovaných látek v průběhu jedné analýzy ve složitých vzorcích.

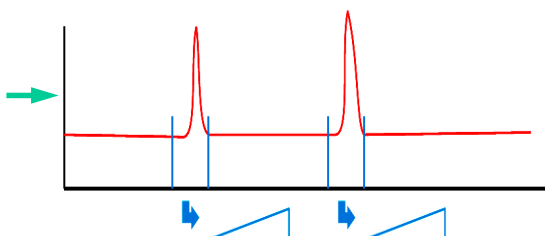
Výhodou je tedy vyšší rozlišení, selektivita, a kapacita píků ve srovnání s jednorozměrnou HPLC.

on-line vs. off-line uspořádání

Komprehensivní (úplná) 2D-HPLC: všechny frakce z první kolony jsou postupně vzorkovány na druhou kolonu.

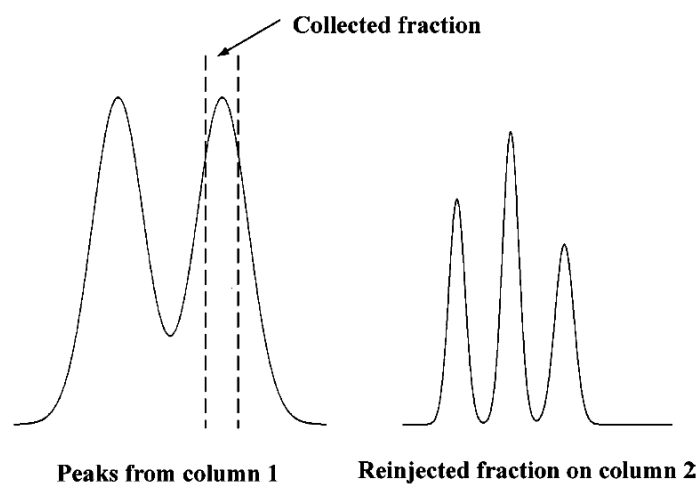

“Heart-cutting” (částečná) 2D-HPLC: pouze vybrané frakce z první kolony jsou vzorkovány na druhou kolonu

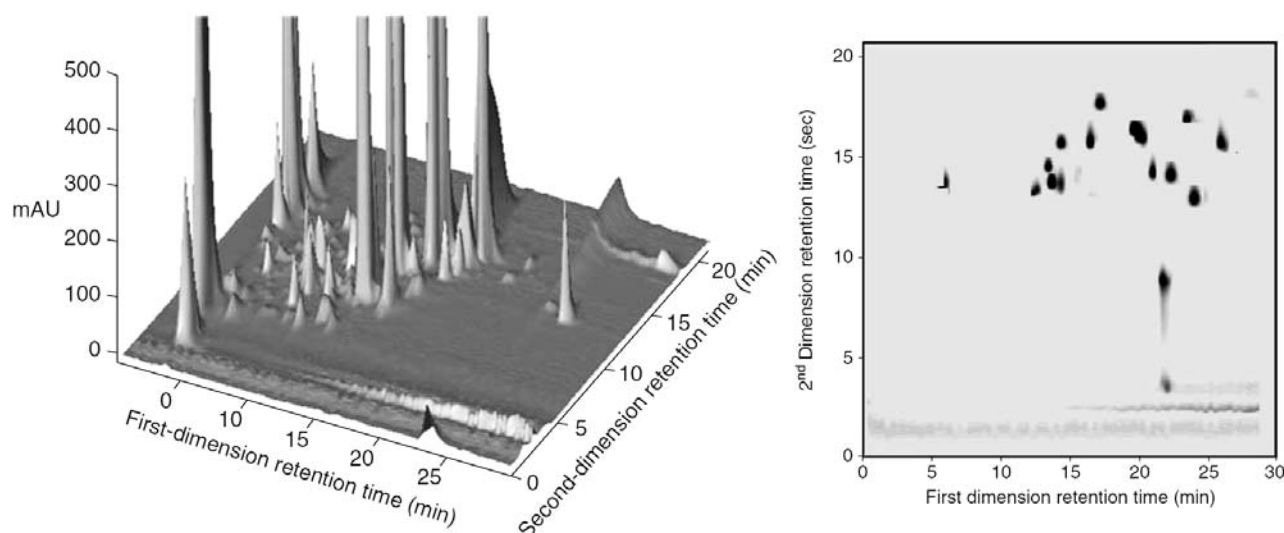
Heart-cutting 2D-HPLC

- systém vhodný pro separaci píků ve specifické oblasti chromatogramu (zajištění selektivity, kterou první kolona neposkytuje)
- je nutné dopředu znát oblasti první dimenze, kde dochází ke koeluci
- většinou delší čas pro separaci ve druhé dimenzi

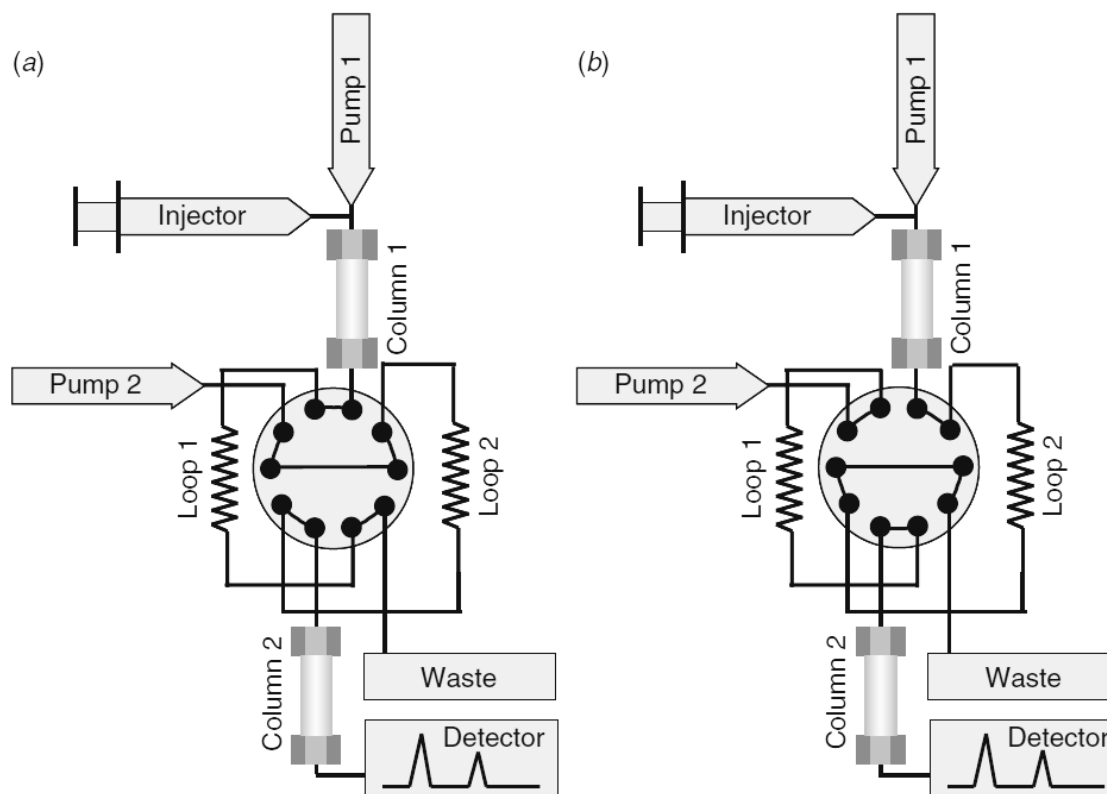

Komprehensivní 2D-HPLC

- vhodná pro analýzu komplexních směsí
- v *on-line* uspořádání musí být separace ve druhé dimenzi podstatně rychlejší než v první dimenzi (doba sběru frakce v 1.d = doba analýzy ve 2.d)

Komprehensivní 2D-HPLC

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

Komprehensivní 2D-HPLC

Ortogonalita separačních systémů: vlastnost systémů založená na vzájemné korelaci retenčních časů analytů.

Ortogonalní systémy = systémy se zcela odlišnými mechanismy retence poskytující vzájemně nekorelovaná retenční data.

Kapacita píků: součin kapacit píků v obou dimenzích (platí jen pro zcela ortogonální separační systémy). Kapacita píků pro 1D systémy řádově stovky, pro 2D systémy řádově tisíce.

V praxi je kapacita výrazně nižší než teoretická hodnota

- omezená ortogonalita systémů
- používá se pouze část chromatogramu
- nižší frekvence vzorkování z 1. dimenze

Komprehensivní 2D-HPLC – vývoj metody

Optimalizace metody v 1D HPLC:

-optimalizace selektivity pro dosažení $R \geq 2$ (např.) pro všechny píky

Optimalizace metody v 2D HPLC:

- nalezení ortogonálních separačních systémů
- kompatibilita mobilních fází
- optimalizace podmínek pro maximalizaci kapacity píků, s vědomím výrazně kratších separací ve druhé dimenzi

Ortogonalní separační systémy:

- s ohledem na kompatibilitu fází se nejčastěji volí RPC x IEC
- lze použít i RPC x RPC na různých kolonách, v různých rozpouštědlech, pH, teplotě

Kompatibilita mobilních fází:

- mobilní fáze z první dimenze je rozpouštědlem vzorku pro druhou dimenzi
- nutno uvažovat mísitelnost a eluční sílu, abychom minimalizovali rozmývání píků

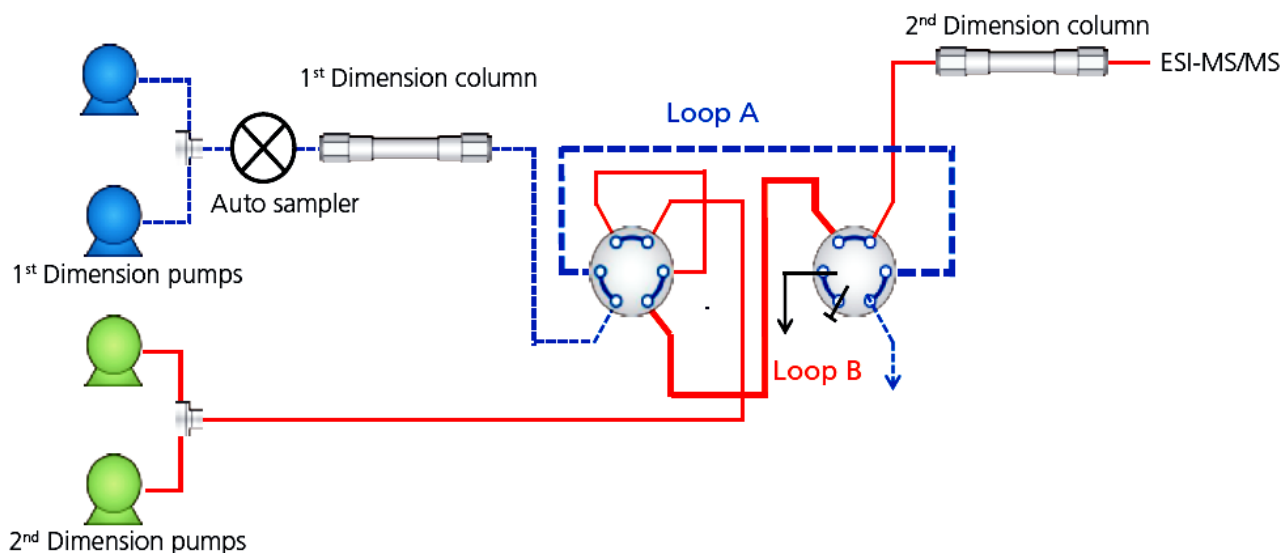
Komprehensivní 2D-HPLC – vývoj metody

Příklad separačních podmínek

Parameter	First Dimension	Second Dimension
Pressure drop (psi)	6000	6000
Eluent viscosity (cPoise)	0.75	0.75
Analyte diffusivity (cm ² /sec)	10 ⁻⁵	10 ⁻⁵
Gradient time	300 min	30 sec
Column diameter (mm)	1	4.6
Injection volume (μL)	5	20
Flow rate (μL/min)	20	1500
Particle size (μm)	5	1.5
Column length (mm)	950	25
k^*	4	3
Peak capacity	700	100
Peak width (sec)/number of fractions	26 sec/1400	

Komprehensivní 2D-HPLC – analýza lipidů

- Separace glycerofosfolipidů v NPC x RPC
- detekce pomocí MS (QqQ, IT-TOF)

Shimadzu ASMS 2015 TP 259

Komprehensivní 2D-HPLC – analýza lipidů

HPLC conditions (Nexera-e system)

1D Column	: Nucleosil SIL (150 mm L. x 1 mm I.D., 3 µm)
Mobile phase	: A : Isooctane / Acetone / Ethyl Acetate / Acetic acid = 40/20/20/0.03 (v/v/v/v) B : Isooctane / 2-propanol / Water / Acetic acid / 28 % Ammonium hydroxide = 40/51/9/0.03/0.03 (v/v/v/v/v)
Flow rate	: 0.02 mL / min.
Time program	: B Conc. 30 % B (0 min) → 40 % (25 min.) → 100 % (40 min) → 100 % (55 min) → 30 % (55.1 min) → 30 % (55.1 min) → STOP (70 min)
Column Temp.	: 40 °C
Injection Vol.	: 5 µL
Loop Vol.	: 20 µL
2D Column	: Phenomenex Kinetex C18 (50 mm L. x 4.6 mm I.D., 2,6 µm)
Mobile phase	: A : Methanol / Water / Acetic acid / 28 % Ammonium hydroxide = 100/10/0.05/0.05 (v/v/v/v) B : 2-propanol / Acetic acid / 28 % Ammonium hydroxide = 100/0.05/0.05 (v/v/v)
Flow rate	: 3.5 mL/min (50 % split to MS)
Time program	: B Conc. 10 % B (0 min) → 50 % (0.75 min.) → 10 % (0.76 min) → STOP (1 min) The initial B Concentration was changed by a stepwise method

MS conditions

LCMS-8050

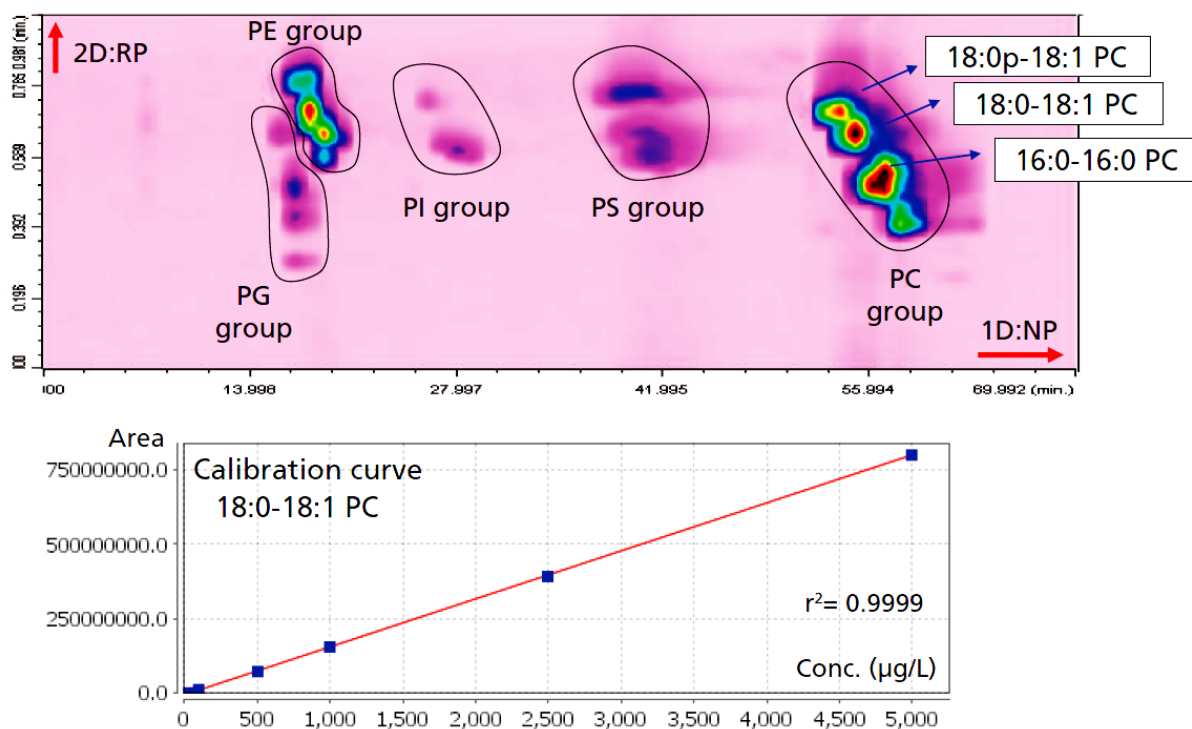
Ionization	: ESI (Positive)
MRM	: 31 MRM transitions Dwell time 5 msec. / Pause time 1 msec.

LCMS-IT-TOF

Ionization	: ESI (Positive/Negative)
Scan	: <i>m/z</i> 700-800

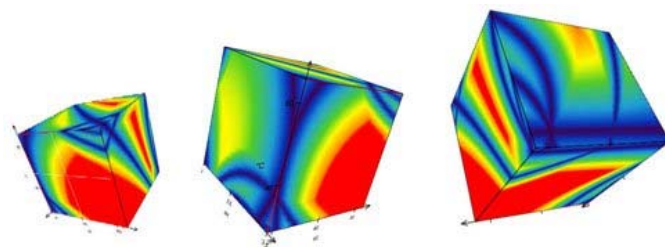
Shimadzu ASMS 2015 TP 259

Komprehensivní 2D-HPLC – analýza lipidů

Shimadzu ASMS 2015 TP 259

Vývoj HPLC metod s využitím počítačových programů

Počítačové programy pro optimalizaci separace

Počítačové simulační programy modelují separaci látek v závislosti na jednom nebo více experimentálních parametřích. K tomu vyžadují experimentální data z několika předběžných měření.

Hlavní výhoda: výrazné snížení experimentální práce pro dosažení optimální separace směsi látek

Příklad: isokratická eluce v RPC, predikce separace v závislosti na eluční síle mobilní fáze (% B).

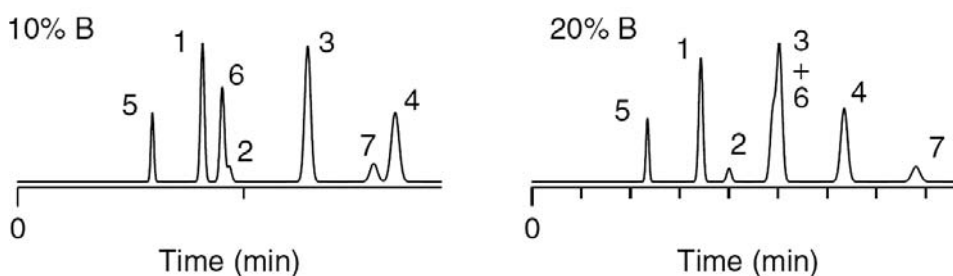
- 1/ dvě měření s použitím mobilní fáze obsahující 10 % a 20 % složky B
- 2/ retenční časy látek zadány do počítačového programu
- 3/ zadány další parametry analýz (rozměry kolony, velikost částic, průtok, teplota).

Počítač spočítá model - predikci separace v závislosti na složení mobilní fáze (tj. % B), průtoku, rozměrech kolony a velikost částic.

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

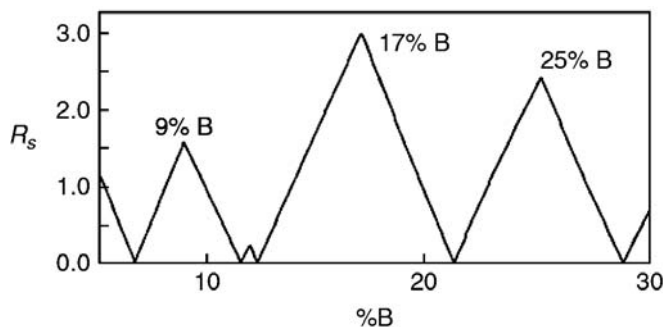
Počítačové programy pro optimalizaci separace

Experimentální data:

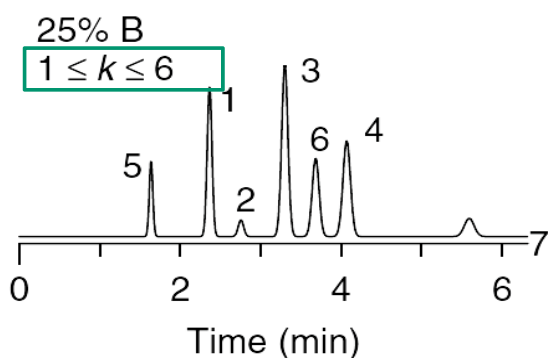
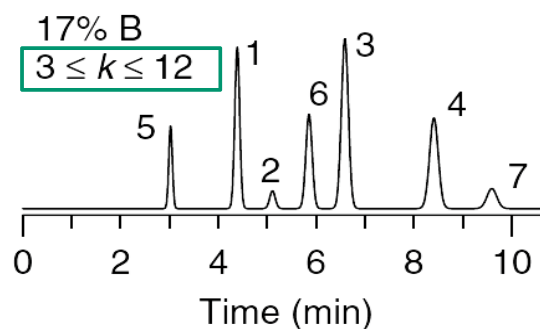
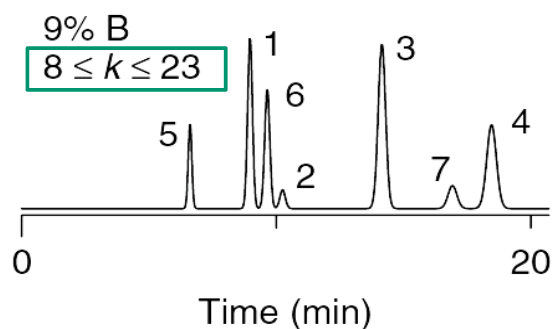
Program zobrazí **mapu rozlišení** – závislost kritického rozlišení v závislosti na složení mobilní fáze

Kritické rozlišení R_s : rozlišení píků, které se za daných podmínek nejméně separují

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

Počítačové programy pro optimalizaci separace

- velmi dobré rozlišení ($R_s=2,4$)
- optimální rozmezí k ($1 < k < 10$)

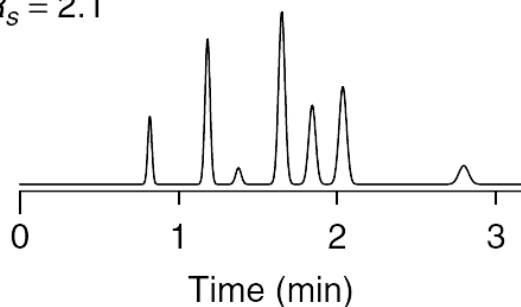
... ale lze dále optimalizovat!

(program ukáže vliv parametrů kolony, zvýšení průtokové rychlosti...)

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

Počítačové programy pro optimalizaci separace

25% B, 75-mm, 3- μ m column
 $R_s = 2.1$

Navržené podmínky a simulovaný chromatogram pro minimální dobu analýzy a dostatečnou separaci látek

Počítačové simulace uvažují různé teoretické i empirické vztahy.

Vztah mezi retenčním poměrem k a koncentrací rozpouštědla B v mobilní fázi pro RPC:

$$\log k = \log k_w - S\Phi$$

kde Φ je hmotnostní zlomek složky B, S je konstanta a k_w je retenční poměr látky ve vodě (tj. 0% B)

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

Využití počítačových simulačních programů

Kdy použít?

- separace s gradientovou elucí
- větší počet separovaných látek (> 5-10)
- jsou vyžadovány velmi krátké retenční časy
- je kladen velký důraz na robustnost metody

Nevýhody:

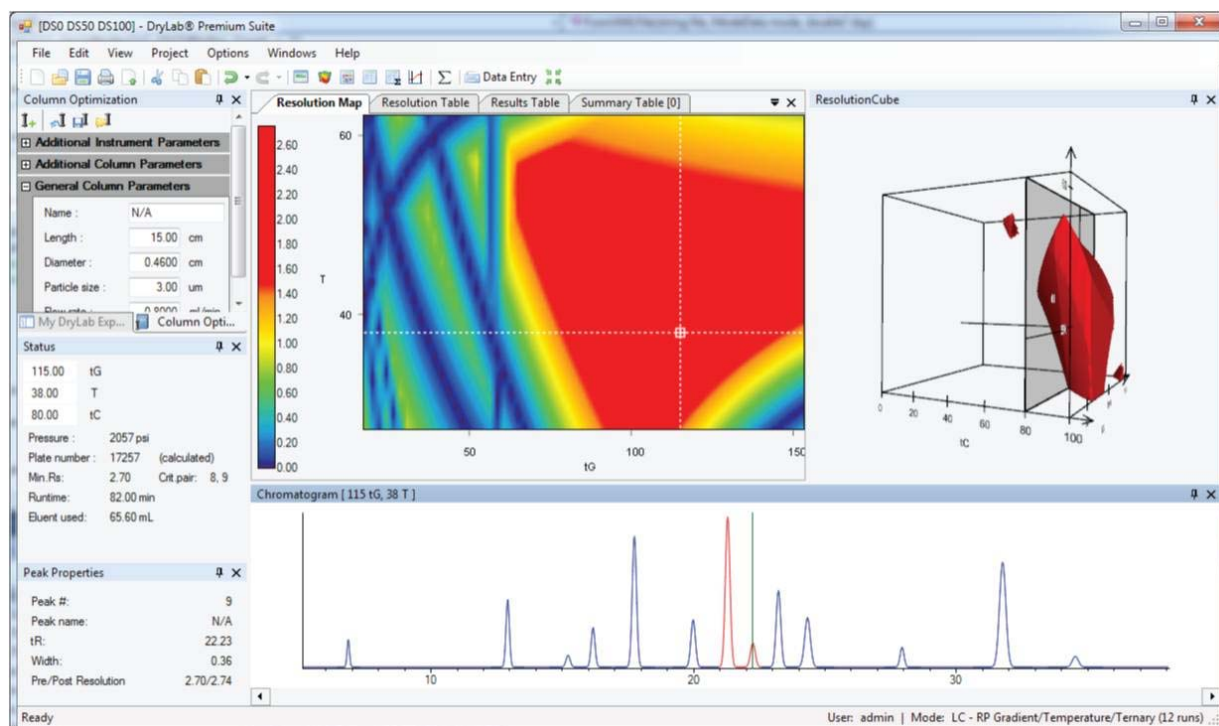
- vysoká cena počítačových programů
- čas potřebný na zaučení s počítačovým programem

Počítačové simulace nemohou nahradit znalosti a zkušenosti analytického chemika.

Jsou to pouze nástroje pro zrychlení vývoje metody a snížení nákladů.

Snyder et al., Introduction to Modern Liquid Chromatography, Wiley 2010

DryLab

Predikce retenčního chování ze struktury analytu

Některé simulační programy modelují retenci látek v závislosti na **struktuře analytu**. Teoreticky tak není nutné provádět skutečné experimenty pro vývoj metody.

“**Virtuální chromatografie**” – počítačová simulace založená na retenčním modelu vypočítaném ze strukturních parametrů analytů a vlastností komerčních chromatografických kolon

$$\ln k' = aV^{2/3} + b\Delta G + c$$

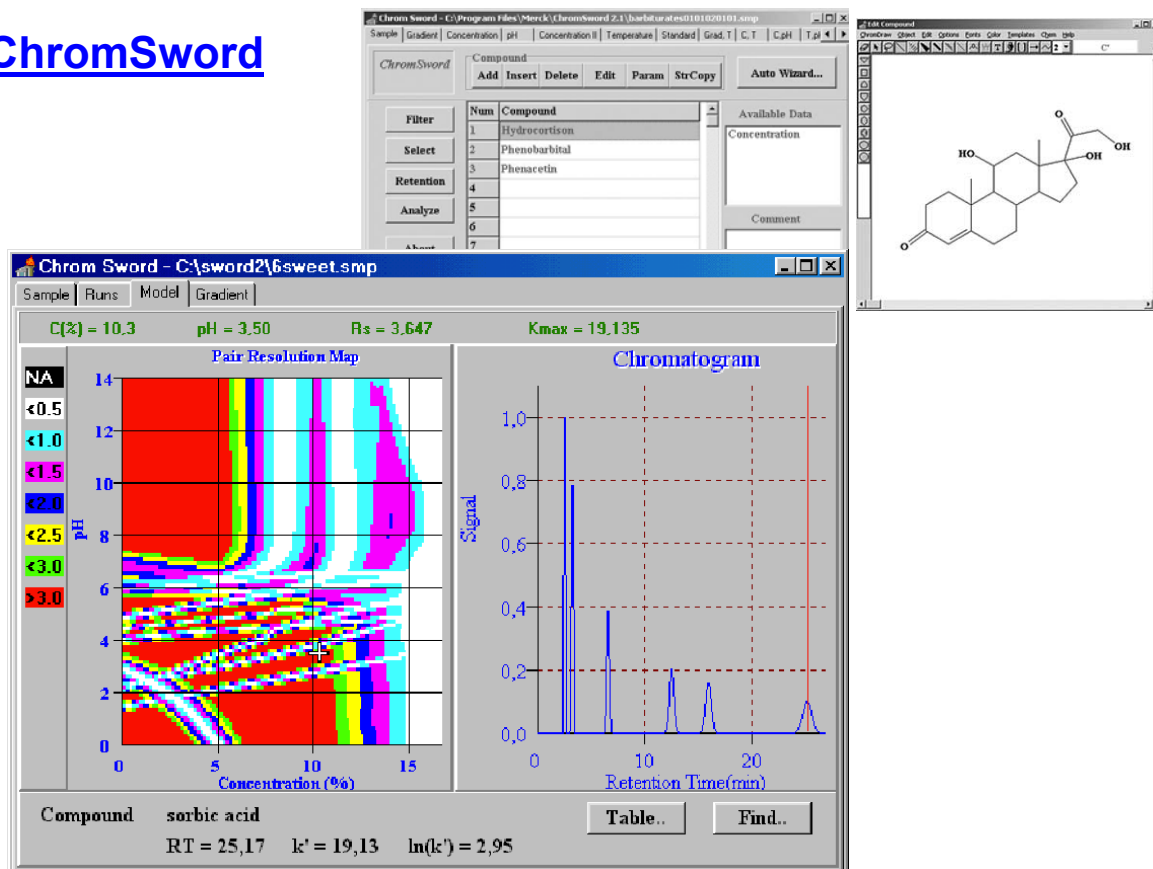
V: molární objem látky

ΔG : energie interakce látky s vodou

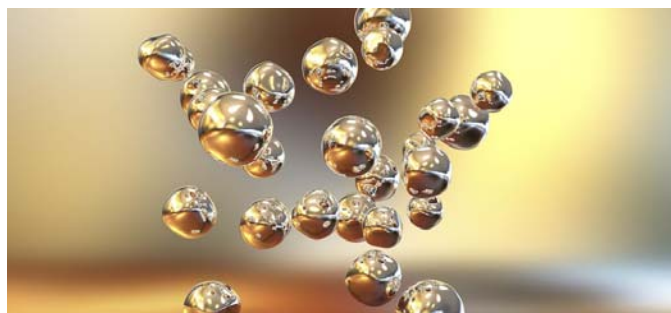
a, b, c: charakteristiky RPC kolony v dané mobilní fázi

Výhoda: program navrhne počáteční separační podmínky (typ komerční kolony, mobilní fázi) pouze na základě strukturních vzorců analytu. Pro další optimalizace (tj. pro korekci teoretického modelu) jsou však vyžadována experimentální data.

ChromSword

Kapalinová chromatografie nanočástic

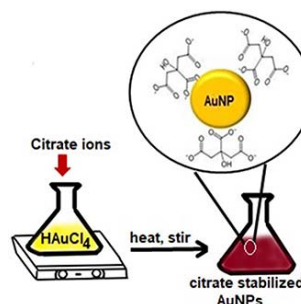
<https://www.istockphoto.com/>

Kapalinová chromatografie nanočástic

Charakterizace velikosti nanočástic – tradiční metodou je TEM, alternativy CE, LC

Au NPs ve vodě

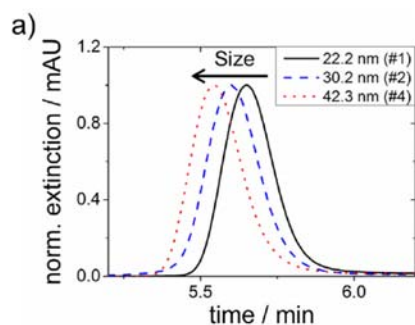

Příprava AuNPs: redukce HAuCl₄ citrátem sodným ve vodném prostředí (Turkevič, 1951)

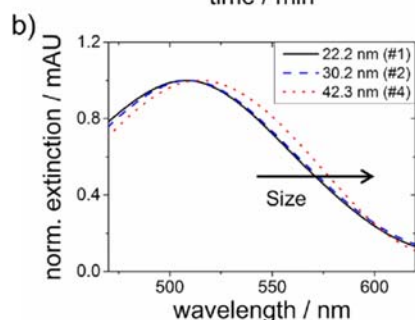
HPLC nanočástic: nejčastěji SEC a RP, pro nanočástice s permanentním nábojem lze IEC

Kapalinová chromatografie nanočástic: SEC

Př.: separace zlatých nanočástic s různou střední velikostí částic

- posun ke kratším retenčním časům s rostoucí velikostí částic - v souladu s mechanismem SEC (menší Au NPs snáze difundují do pórů stacionární fáze a tak se více zdržují)

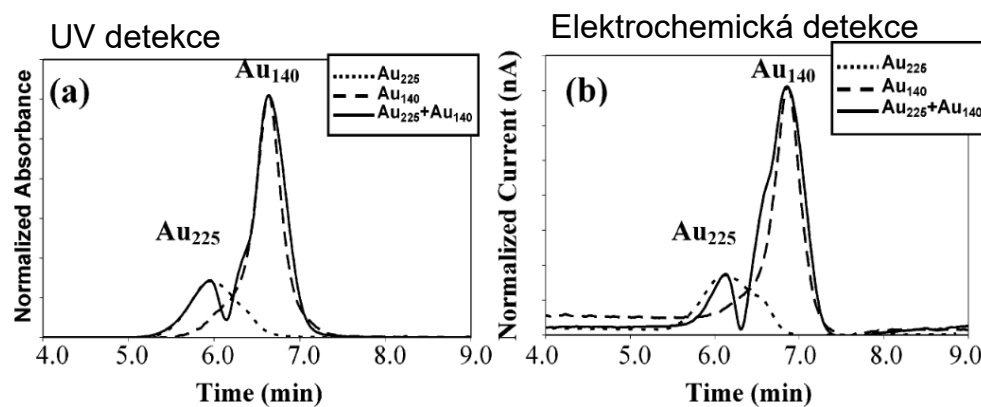
Kolona: SEC, velikost částic 10 μm ; póry 100 nm (PSS Polymer Standards Service GmbH)

Mobilní fáze: 7,5 mM NaH_2PO_4 ; 1 ml/min

Powder Technology 339 (2018) 264–272

Kapalinová chromatografie nanočástic: RP-HPLC

Př.: separace thiolem-modifikovaných zlatých nanočástic $\text{Au}_{225}[(\text{S}(\text{CH}_2)_5\text{CH}_3)]_{75}$ a $\text{Au}_{140}[(\text{S}(\text{CH}_2)_5\text{CH}_3)]_{53}$

Kolona: BioBasic C8 (250 x 4.6 mm) v sérii s BioBasic phenyl (150 x 4.6 mm i.d., Thermo Hypersil)

Mobilní fáze: CH_2Cl_2 (+ 0.1 M $\text{Bu}_4\text{-NClO}_4$ jako elektrolyt pro amperometrickou detekci)

Anal. Chem. 2006, 78, 1167-1173

Green analytical chemistry

<https://www.uantwerpen.be/>

Zelená analytická chemie

Zelená analytická chemie: koncept směřující k tomu, aby analytické metody byly šetrnější k životnímu prostředí a bezpečnější pro lidi.

„zelenost“ *analytického postupu* - vícerozměrný parametr zahrnující např. množství a toxicitu rozpouštědel a činidel, energetické nároky, miniaturizaci nebo automatizaci

→ snahy kvantifikovat „zelenost“ metod, snahy o přehledné zobrazení výsledků

12 principů zelené analytické chemie

- skóre pro každý princip
- vizualizace v programu AGREE

<https://agreeprep.anvil.app/>

Zelená analytická chemie

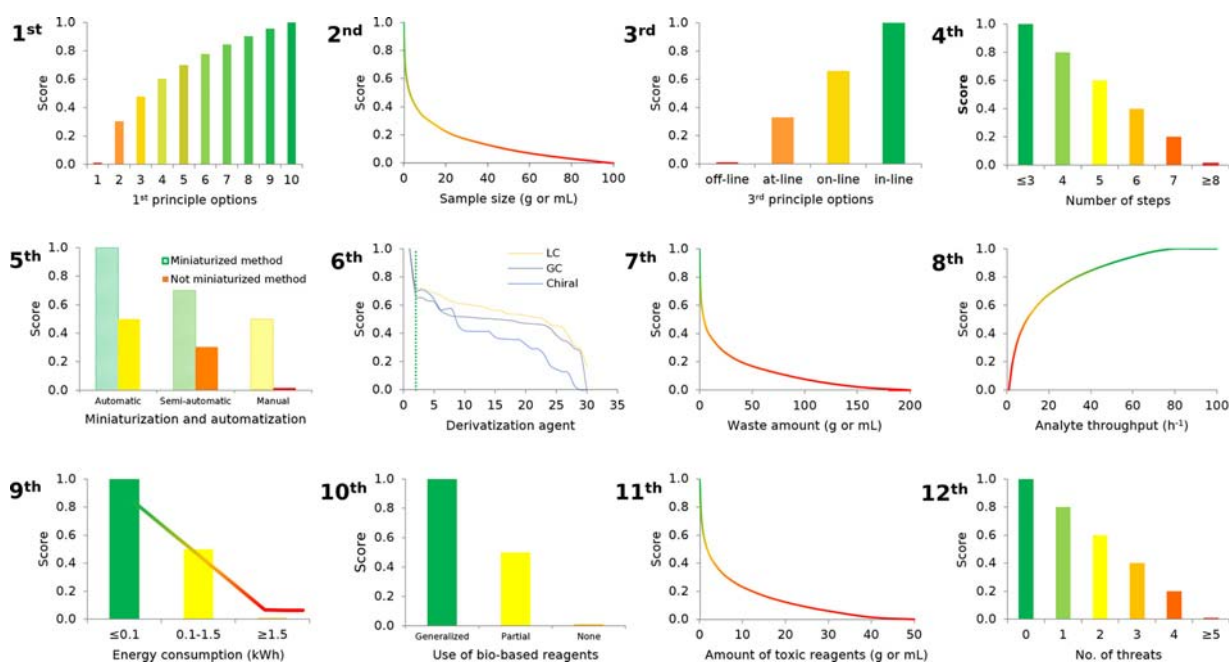
12 principů zelené analytické chemie

1. Omezení zpracování vzorku, použití přímých analytických metod
2. Minimalizace velikosti vzorku a počtu vzorků.
3. Analýzy co nejbližší místu odběru vzorků.
4. Integrace analytických procesů - šetří energii, snižuje spotřebu činidel.
5. Preference automatizovaných a miniaturizovaných metod.
6. Je třeba se vyhnout derivatizaci.
7. Minimalizace odpadu, správné nakládání s odpadem.
8. Upřednostňují se multi(reziduální) metody oproti cílení na jeden analyt.
9. Spotřeba energie by měla být minimalizována.
10. Upřednostňována by měla být činidla získaná z obnovitelných zdrojů.
11. Toxická činidla by měla být odstraněna nebo nahrazena.
12. Měla by být zvýšena bezpečnost obsluhy.

Trends in Analytical chemistry 50 (2013) 78–84

Zelená analytická chemie

Kvantifikace – skóre každého z 12 principů zelené analytické chemie

Zelená analytická chemie

Příklad: určení skóre pro způsob úpravy vzorku

Způsob úpravy vzorku	Skóre
vzdálený průzkum bez poškození vzorku	1.00
vzdálený průzkum s malým poškozením vzorku	0.95
neinvazivní analýza	0.90
vzorkování v místě a přímá analýza	0.85
vzorkování v místě a on-line analýza	0.78
on-line analýza	0.70
at-line analýza	0.60
off-line analýza	0.48
externí úprava a zpracování vzorků (malý počet kroků)	0.30
externí úprava a zpracování vzorků (velký počet kroků)	0.00

Anal. Chem. 2020, 92, 14, 10076-10082

Zelená analytická chemie

Příklad aplikace: porovnání dvou analytických metod pro analýzu 5 analytů (účinné látky v léčivech)

HPLC-DAD: Zorbax SB C18 (4.6 × 250 mm, 5 μm); fosforečnanový pufr / acetonitril (42:58, v/v), 1 mL/min, UV detekce

HPTLC: silikagelové TLC desky, chloroform: methanol: kyselina octová, 92:8:0.25, v/v/v), densitometrická detekce

